

transparant

EDITORIAAL

Kerk in weer en wind

Een artistiek project van Z33, het huis voor actuele kunst van de Provincie Limburg, brengt kunst in de open ruimte van Haspengouw. Zo staat er in Borgloon een apart kerkje. Het gaat om een kunstproject van het architectenduo Gijs Van Vaerenbergh uit Leuven. De kerk is tien meter hoog en bestaat uit honderd op elkaar gestapelde lagen staalplaat, telkens 1 cm staal en 9 cm lucht. De constructie ziet er rank uit, maar weegt meer dan 30 ton. Afhankelijk van het perspectief dat je inneemt, ziet de kerk er anders uit. Op ooghoogte is de kerk doorzichtig, maar als je de heuvel opwandelt, oogt ze massief. Niet toevallig heet dit kunstwerk 'Reading between the lines'. De manier waarop je naar deze kerk-in-schijfjes kijkt, bepaalt ook je waarneming van het omringende landschap. Het kerkje vraagt bezoekers tussen de regels van het (religieuze) landschap te lezen.

Hoe ver gaat de vergelijking op tussen dit kerkje en de Kerk van vandaag? Dit open kerkje geeft in elk geval een apart gevoel van rust en zekerheid. De zekerheid dat binnen en buiten met elkaar in verbinding staan. Er is een voortdurend samenspel tussen land, lucht en licht. Het roept het beeld op van een paus die pleit voor openheid voor de buitenwereld in plaats van angst voor die buitenwereld. Mede door de omgeving komt het kerkje tot leven. Het is een open kerkje, iedereen kan er naar binnen gaan en het wordt door velen bezocht. Ook de paus wil zoveel mogelijk mensen welkom heten in de Kerk, ook mensen met verschillende meningen.

De wind die doorheen het kerkje speelt, krijgt er geen vernietigende vat op. Het geheel is immers stevig gefundeerd. Onze Kerk is stevig geworteld in Jezus Christus en kan zonder vrees openstaan voor veranderingen en voor mensen van vandaag.

Maar bij grote veranderingen is het belangrijk dat men bemoedigende leiders heeft. Paus Franciscus beklemt de vreugde van het evangelie in plaats van het evangelie als strafwetboek. Hij houdt zijn gelovigen geen hoogdravende theologische beschouwingen voor, maar pleit voor barmhartigheid en tederheid. Anderzijds durft hij benoemen wat er fout loopt en zorgt hij er voor dat veranderingen mogelijk worden.

Tijdens de synode over het gezin kregen de voorstellen over het meer openstellen van de Kerk voor homo's en gescheiden en ongehuwd samenwonende mensen, ook verdedigd in de open brief van bisschop Bonny, meer dan de helft van de stemmen. Maar ze haal-

den niet de twee derden, nodig om ze officieel op de lijst te zetten van discussiethema's in de aanloop naar de vervolgsynode. Franciscus heeft er echter voor gezorgd dat de teksten daarover toch in het synodeverslag zijn opgenomen. Hierdoor kan er nu lokaal verder over gediscussieerd worden.

Het slotdocument dat door het Vaticaan aan de Bisschoppenconferenties wereldwijd werd bezorgd, bevat ook een nieuwe vragenlijst voor de tweede bisschoppensynode over het gezin, die dit jaar plaatsvindt van 4 tot 25 oktober. Het thema van deze bijeenkomst is: 'De roeping en de zending van het gezin in de Kerk en de moderne wereld'. De 46 vragen van het Vaticaan zijn open geformuleerd en nodigen uit om mee te denken. Op basis van de antwoorden uit de hele wereld wordt een werkdocument opgesteld, dat de leidraad vormt voor de bijeenkomst in oktober. Het Vaticaan roept alle Bisschoppenconferenties op om een brede consultatie te houden en de antwoorden tegen 15 april aan het Synodese Secretariaat te bezorgen. Om de bijdrage vanuit kerkelijk Vlaanderen te ondersteunen wil het IPB samen met IDGP en de Faculteit Theologie van de KU Leuven op 6 februari een reflectievoormiddag organiseren. De vragen zullen in drie thematische deelgroepen toegelicht en besproken worden. Ook het IPB-Forum van 7 maart wordt er aan gewijd.

Het is belangrijk dat we met velen nadenken en de vragen beantwoorden. Zo kunnen we samen mee bepalen hoe er in oktober verder gesproken wordt over mogelijke wegen en praktijken die een antwoord kunnen bieden op de vele uitdagingen waarvoor de Kerk staat inzake 'relaties, huwelijk, gezin en geloof'.

De betrokkenheid van leken kreeg onlangs trouwens een duwtje in de rug van de Duitse aartsbisschop Karl-Josef Rauber. Hij pleit ervoor om leken sterker te betrekken bij de benoeming van bisschoppen. Toekomstig kardinaal Rauber voelt zich bij zijn oproep gesterkt door paus Franciscus, die er al eerder voor heeft gepleit om de lokale Kerken daadwerkelijk sterker te betrekken bij het kerkbestuur. "Bij de benoeming van een bisschop moet ook het kerkvolk worden betrokken. Leken moeten zich niet zozeer kunnen uitspreken over een concrete persoon, maar wel over de eigenschappen waaraan de nieuwe bisschop moet voldoen. Dat betekent uiteraard niet dat aan elke wens onmiddellijk kan worden voldaan." Volgens mgr. Rauber zijn gelovigen een onderdeel van de Kerk. Zij zijn geen tegenstander. Er is nood aan vertrouwen en moed.

Laten we dan ook samen de moed hebben om verder te bouwen aan de Kerk van vandaag en morgen.



IPB-Transparant – Jaargang 18, nr. 2 – januari 2015
Driemaandelijks tijdschrift van het Interdiocesaan Pastoraal Beraad
Guimardstraat 1 – 1040 Brussel – Tel. 02/507 05 87 – Fax 02/507 05 09
E-mail ipb@interdio.be – Website www.ipbsite.be – Rek. BE94 7845 8328 8914 –
BIC: GKCCBEBB
Verantwoordelijke uitgever: Josian Caproens – Afgiftekantoor: Brussel 4

Josian Caproens, voorzitter

De synode over het gezin: van oktober 2014 tot oktober 2015

Zaterdag 6 december kwamen de IPB-leden samen om na te denken en uit te wisselen over de voorbije buitengewone bisschoppensynode over het gezin en om al vooruit te blikken op de komende synode over hetzelfde thema die in oktober 2015 in Rome plaats vindt.

Professor-emeritus Roger Burggraave schetste de bredere context om daarna enkele inhoudelijke elementen verder uit te diepen. Na zijn inleiding werd in kleine groepen en daarna plenair verder doorgepraat.

Een synode als proces

Burggraave vertrok zowel van het tussentijds rapport van de synode (verschenen op 13 oktober) als van het eindrapport (relatio synodi van 18 oktober) en belichtte ook de verschilpunten tussen beide teksten. Van het tussentijds rapport schreef men o.a. in de VS dat het een 'aardbeving' was. Het maakte zichtbaar dat de synodevaders een eigen inbreng konden doen en dat de Lineamenta een grote vrijheid hadden gelaten op inhoudelijk vlak. Zo werd de synode die eerste week een echt proces waarin de collegialiteit vorm kreeg. Door de internationale dimensie was de inbreng zeer divers, wat meteen ook ons Westerse denken relativeerde.

Eén van de delicate punten in de tekst van het tussentijds rapport en nog sterker in de tekst van het eindrapport is bv. de benadering van homoseksualiteit. Omdat niet alleen via Burke en een aantal zeer conservatieve synodevaders, maar ook via de Indisch-Aziatische ervaring en de Afrikaanse ervaring het buitengewoon moeilijk ligt om dit zelfs maar bespreekbaar te stellen. In hun culturen is het intergenerationale en de gezinsdimensie van de verhouding tussen generaties zo wezenlijk en heel diep verweven dat ze vinden dat homoseksualiteit dit allemaal in het gedrang brengt.

Onder impuls van paus Franciscus reflecteerde de synode niet zozeer vanuit een leerstellig denken maar vanuit de pastorale ervaringen wereldwijd. Het Vaticaans Concilie heeft al bewezen dat deze benadering nieuwe wegen kan openen. Gaudium et Spes is een pastorale constitutie die door een meer pastorale benadering van huwelijk en huwelijksgezin een enorme verschuiving in de leer heeft te weeg gebracht.

Nieuwe theologische reflectie nodig

Het gaat in de discussies over huwelijk en gezin over meer dan ethische kwesties. Ook onze visie op het sacrament dient ter sprake te komen. Als huwelijk en gezin meer dynamisch gedacht worden als een proces, heeft dat gevolgen voor onze opvatting over huwelijksluiting. Historisch gezien is dat niet zo nieuw want in de Middeleeuwen spraken men in de Kerk van 'matrimonium in fieri', wat letterlijk huwelijk-in-wording betekent. In Afrika bestaat op sommige plaatsen het huwelijk in fasen: het traditionele gewoonte-huwelijk, het burgerlijk huwelijk en dan het kerkelijk huwelijk. Vanaf het moment dat men procesmatig denkt over het huwelijk kan bijvoorbeeld de verloving, die vaak de facto een vorm van samenwonen is, worden beleefd als al deel uitmakend van het huwelijk als proces. In het einddocument zijn er bepaalde topics waar men het 'onderweg zijn' uitdrukkelijk stelt en andere topics (homoseksualiteit en kinderen) waar niets over het 'onderweg zijn' of het 'anders zien' gezegd wordt en waar het normatieve standpunt dat bekend is, herhaald wordt. Dat toont in zekere zin aan hoe moeilijk het was voor de synodevaders om de kloof tussen leer en leven consequent onder ogen te zien en in die spanning te gaan staan.

De tekst zelf geeft dat spanningsveld weer met betrekking tot alle relatievormen die niet beantwoorden aan het klassieke huwelijksgezin. Enerzijds heet het zonde met de noodzaak van bekering en vergeving, anderzijds is sprake van 'zaden van het Woord' aanwezig in die vormen. Dat in homoseksuele relaties en samenwoningsrelaties te waarden elementen zitten, is in de klassieke leer een vloek en zorgde bij vele bisschoppen voor het gevoel van een 'aardbeving'.

De geleefde werkelijkheid als vertrekpunt

Het slotdocument is opgebouwd in 3 delen: luisteren naar de realiteit, de blik richten op Christus en verkennen van de pastorale perspectieven. Het valt op dat het slotdocument veel aandacht heeft voor de geleefde realiteit in al haar verscheidenheid. De vragen en problemen zijn erg verschillend naargelang de culturele, sociale en economische context. In India bijvoorbeeld is de katholieke visie op het huwelijk, namelijk als vrije keuze van twee mensen in gelijkwaardigheid met en voor en tegenover elkaar en voor het aanschijn van God, een enorme emancipatorische kracht.

Heel opvallend in het einddocument, maar ook in het tussentijds document, is de bijzondere aandacht voor de kwetsbaarheid van mensen op emotioneel en affectief vlak. Er is ruimte voor groei en dat is een interessant vertrekpunt in de pastorale.



Het slotdocument stelt dat het belangrijk is om een 'dynamiek van barmhartigheid' te ontwikkelen die in spanning staat met de 'waarheid in Christus'. Met andere woorden: haalbaarheid tegenover wenselijkheid. Maar een dynamiek van de barmhartigheid houdt ook zijn gevaren in wanneer hij verkeerd begrepen wordt als medelijden met de 'irregulieren'. Daarom worden we uitgedaagd om die dynamiek van barmhartigheid goed door te denken, te stofferen en elementen aan te reiken voor wat een intelligente vorm van barmhartigheid is en geen neerbuigende compassie. Barmhartigheid houdt volgens Burggraeve een vorm van respect en erkenning in. Die grondhouding helpt ons pastoraal op weg te gaan met mensen door te vertrekken vanuit hun verlangen en hun zoeken naar liefde en duurzaamheid.

Pastorale perspectieven

In het pastorale deel gaat bijzondere aandacht naar de 'communicatieve en expressieve taal' voorbij de 'regels'. Vertrekken vanuit de leer spreekt mensen niet aan. Getuigenissen daarentegen werken wel uitnodigend. Maar misschien is het goed om niet alleen mensen uit geslaagde huwelijken te laten getuigen maar ook anderen een kans te geven om over hun zoektocht naar een trouwe liefdesrelatie te vertellen. Burggraeve pleitte er in zijn inleiding voor om aandacht te besteden aan christenen die anders denken (heterodox) en in geweten voor een ander gedrag kiezen. De synode zegt terecht dat we nood hebben aan 'begeleidingskunst' bij relatieproblemen. Maar ook als het goed gaat, vragen mensen om ondersteuning. Het document suggereert dan ook om jonge koppels na hun huwelijk een vorm van groeibegeleiding aan te bieden.

In het derde deel van het slotdocument worden ook een aantal particuliere topics kort behandeld. Zo komen o.a. de zorg voor gekwetste gezinnen, de pastorale aandacht voor mensen met een homoseksuele geaardheid en het dalend geboortecijfer aan bod.

Enkele suggesties voor verdere reflectie

Roger Burggraeve rondde zijn inleiding af met enkele voorstellen voor verdere bespreking.

Er is nood aan de ontwikkeling van een procesmatige visie op het huwelijk. Die zal logischerwijze consequenties hebben voor de pastorale aanpak van de huwelijksvoorbereiding en de begeleiding van koppels.

Een meerzijdige visie op de dynamiek van barmhartigheid kan een reële bijdrage vormen voor de komende synode. Daarbij kunnen verschillende aspecten verder uitgewerkt worden.

- Aandacht voor gradualiteit en groei.
- Een pastoraal van erkenning van het goede en waardevolle wat leeft bij mensen, wat het document 'zaden van het Woord' noemt. We moeten ook op zoek gaan naar woorden om die 'zaden' te benoemen.
- De ontwikkeling van een consistente relationele ethiek die van toepassing is op alle types van relaties of ze nu hetero- of homoseksueel zijn, binnen of buiten het huwelijk. Liefde, trouw, gelijkwaardigheid geven kwaliteit aan elke relatie.



De Belgische bisschoppen hebben het voorbereidend document (Lineamenta) voor de volgende synode uitgegeven in een brochure. Die bevat het slotdocument van vorige synode en de bevraging in voorbereiding op de volgende synode. De vragen staan ook online zodat iedereen die kan invullen. Het gaat concreet over 46 open vragen over verschillende thema's. Iedereen kan tot 15 maart zijn of haar stem laten horen over één of meerdere onderwerpen.

Op vrijdag 6 februari gaat in Leuven een reflectievoormiddag door over deze vragenlijst. Dit initiatief gaat uit van de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen van de KU Leuven, Gezinspastoraal, INTAMS en het IPB. Alle geïnteresseerden zijn welkom.

Meer info op www.ipbsite.be of www.gezinspastoraal.be.

- Opnieuw aandacht voor het geweten. De Belgische bisschoppen hebben in 1968 in reactie op *Humanae Vitae* de gelovigen uitgenodigd om in geweten te handelen. Laten we meer beroep doen op het gewetensoordeel van de gelovigen.

Wij staan in onze post-christelijke cultuur voor de grote uitdaging om een mondig christendom te ontwikkelen, dat niet blijft denken in 'boven en beneden'. We moeten niet wachten op het resultaat van de synode of op uitspraken van paus Franciscus om zelf na te denken en anderen kansen en ruimte te geven om mondig mee te denken over zaken die met huwelijk en gezin te maken hebben. We hebben nood aan een Kerk van mondige gelovigen die samen onderweg zijn.

Carine Devogelaere

Je als gelovige niet wegstoppen

Wouter Rogiers (29) uit Dendermonde is een actief jonggelovige. Hij studeerde af als leerkracht godsdienst, Nederlands en technologische opvoeding, maar is momenteel diensthoofd van Kazou Waas en Dender, de jeugddienst van CM. In het Dekenaat Dendermonde en het bisdom Gent is hij actief binnen de jongerenpastoraal.



In de meeste parochies zie je weinig jonge gelovigen. Hoe kijk jij daarnaar?

Het klopt dat je in de parochiale kerken weinig jongeren ziet. Toch zijn ze er wel, maar ze worden te weinig aangetrokken en betrokken. Met aangetrokken bedoel ik dat in eucharistievieringen meer de taal van de jongeren zou kunnen gesproken worden. Met betrokken bedoel ik dan weer dat in de parochiale werking jongeren veel meer kansen moeten krijgen. Ouderen kunnen veel sneller verantwoordelijkheden doorgeven aan jongeren. Ze zullen misschien zeggen: maar bij ons zijn er geen jongeren die iets willen doen. Om jongeren te bereiken, moet je hen effectief gaan aanspreken. Ze zullen zich niet altijd spontaan aanbieden, maar ik ben zeker dat er jongeren zijn die verantwoordelijkheid willen nemen in de vormselcatechese of de parochieploeg. Je moet hen gewoon durven aanspreken.

Jij bent ook betrokken bij Verse Vis, jongeren die communiceren over geloof. Waarmee zijn jullie zoal bezig?

Iedereen kent Verse Vis van de 5 Vlaamse jongeren die de paus konden interviewen of van de media-aandacht voor de Wereldjongerendagen in Rio. Het is echter veel meer dan dat. We zochten de stilte op in de abdij van Orval. We deden er een interview met de abt en Jean Vanier, de stichter van de Arkgemeenschap. In oktober trokken twee jongeren van onze groep naar een vluchtelingenkamp in Jordanië, op zoek naar de ervaringen van jonggelovigen daar.

Verse Vis is een geëngageerde poging van enthousiaste jonge christenen om in eigen hart te kijken, anderen te beluisteren, de wereld breed te ervaren en van daaruit te getuigen. We communiceren bereikbaar met iedereen die op zoek is naar meer. Momenteel werken we aan een manier om Verse Vis ruimer bekend te maken en de wereld echt breed te ervaren. We willen er voor zorgen dat onze website en kanalen op de sociale media regelmatig gevoed worden met nieuwe nieuwsitems. Maar we doen dit op ons eigen tempo.

Sinds enkele maanden ben je lid van het IPB-bureau. Hoe is dat voor jou?

Ik ben heel dankbaar dat ik deel mag uitmaken van het IPB-bureau. Als jongere krijg ik nu ook echt de kans om mee advies te geven aan onze bisschoppen en echt duidelijk te maken, wat er bij leken leeft. Het is belangrijk om ook de stem van jonggelovigen in onze kerkgemeenschap te laten klinken en rekening te houden met hun verzuchtingen. In het Bureau, maar nog veel meer tijdens de Forumbijeenkomsten van het IPB krijgen we de kans om inhoudelijk na te denken over de thema's die binnen de grote organisatie van de Kerk aan bod komen. Zo kijk ik er naar uit om echt aan de slag te gaan met wat in de bisschoppensynode over het gezin aan bod kwam. Ook de bevraging van de Levende Geloofsgemeenschappen moet ons inspiratie geven om kleine geloofsgemeenschappen het nodige voedsel aan te reiken om hen in alle opzichten als geloofsgemeenschap te versterken. Ik zal de rol van jongeren in de vele discussies zeker bewaken en een inbreng doen.

Wat vind jij belangrijk als gelovige vandaag?

Ik vind het belangrijk om me als gelovige niet weg te stoppen, maar een engagement op te nemen om echt gemeenschap te vormen, in de eerste plaats met jongeren, maar ook met iedereen die deel uitmaakt van mijn parochiegemeenschap. Mijn engagementen in de jongerenpastoraal en Verse Vis helpen me ook om mijn geloofsovertuiging kenbaar te maken. Ze openen de mogelijkheid om in dialoog te gaan, ook met wie kritisch staat tegenover het geloof. Maar critici krijgen veel respect als je kan tonen dat je de boodschap van ons geloof echt in je leven kan binnenbrengen. Geloof heeft alles te maken met gewone dingen die elke dag ons leven doorkruisen. Daar hoop ik anderen iets van te laten zien. En dan kan ik hen misschien aanzetten om het ook te proberen.

Redactie interview Carine Devogelaere